

การเปรียบเทียบวัฒนธรรมข้ามชาติประเพณีเลี้ยงผีของชนเผ่าลัวะ ระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย

The Comparative of Cross National Spilitual Cultures of Tribal Lua Traditionally between China and Thailand

หยิน โจวเยี่ยน*, รุณี รัตนเลิศ, ชาตรี อัสววจินดาพล, หวัง ยี่เหวิน

Yin Zhouyan, Thapanee Ratthanalert, Chatree Aussawajindapon, Wang Yiwen

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี

*ผู้นิพนธ์หลัก e-mail : yinzhoyantai@163.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินพิธีกรรม ความสำคัญของประเพณี การเช่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทยและเปรียบเทียบรูปแบบประเพณี การไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม(Field Survey) และผสมผสานกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถอธิบาย รายละเอียดและขั้นตอนของการวิจัยได้ 3 ขั้นตอน; (1)ศึกษาวรรณกรรมและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง(Documentary research) (2)รวบรวมข้อมูลโดยเดินทางไป อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทยและอำเภอหางหยวน ประเทศจีน(Field Survey) จากผู้ให้ข้อมูลชาวเผ่าลัวะชาวจีนและ ชาวเผ่าลัวะชาวไทย กลุ่มละ 30 คน (3)ทำการเปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการเช่นไหว้ผีของชนเผ่า ลัวะชาวจีนและชนเผ่าลัวะชาวไทย มาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง ด้วยวิธีการตรวจสอบ สามเส้า (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบของการดำเนินพิธีการของชนเผ่าลัวะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย เป็นพิธีกรรมในท้องถิ่น สามวัน แต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลัวะจะต้องเข้าร่วม พิธี ตั้งแต่เช้า มีการต้มไก่ที่ฆ่าแล้ว และ นำเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสวย ขนุนใส่ในตะกร้า ลุงวู ถังเหล้า และเสื่อ เป็นต้น รวมถึงเตรียมของให้หมอมผีอีกหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสารและ ชิง มีการเดินรอบพิธีสี่รอบสองครั้ง ส่วนชนเผ่าลัวะ อำเภอหางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีนดำเนินการโดยรัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้เป็นงานเทศกาล โดยมีการทำพิธีแค่วันเดียว

2. ผลการเปรียบเทียบวิเคราะห์หาสาเหตุถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของชนเผ่าลัวะทั้งสองกลุ่ม พบว่าถึงแม้ทั้งสองชนเผ่านี้มีพิธีกรรมและขั้นตอนการเซ่นไหว้ผีจะมี ความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่แตกต่างคือ ประเทศไทยมีความเชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิตของคนชนเผ่าลัวะมีความสุข และเจริญก้าวหน้า แต่ประเทศจีนถือว่าพิธีกรรมนี้เป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณีซึ่งจะต้องรักษา เอาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาแล้วนำแนวทางนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม แหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เศรษฐกิจของชนเผ่าลัวะดีขึ้น

คำสำคัญ: วัฒนธรรมข้ามชาติ ประเพณีเลี้ยงผี/ ชนเผ่าลัวะ

ABSTRACT

This study was aimed to study the religious beliefs, the rituals, the important of the tradition of paying respect to the ghosts of Lua ethnics living in the north of Thailand and in Yunnan province of China, And comparing the form of paying respect to the ghosts of those ethnic groups. The research was qualitative research, collected data by field surveying accompanied with relevant study documents. The researchers described the details and the procedures in 3 steps: (1) Study of literature and related content (2) Data collection by travel to Hod District, Chiang Mai, Thailand and Changyuan, China Field Survey of 30 Chinese and 30 Thai Lua. (3) Comparison of the traditions of Tribal Lua Traditionally between China and Thailand by Methodological Triangulation.

The research found that

1. The form of the procedure of the activities of Thai Lua at Hod District, Chiangmai, Thailand, performed the rite for three days. Each day, every Lua had to attend the ritual which began in the morning. There was a boiled chicken that killed and brought with salt, candy, orange peels, chili, brown rice, jackfruit in a basket, mats. Including preparations for another shaman, cigarettes, candy, flowers, orange peel, rice and ginger. The Chinese Lua in Changyuan, Yunnan, China, operated by the Chinese government, organizes this ghost tradition as a festival. The ceremony has just one day.

2. The result of the comparison analysis for the similarities and difference of the beliefs and the rituals of the two groups. It was found that; The similarity were the procedures

of the rituals, respected to the nature, the ancestors respected and the rituals which defined the same Lua ethnics. For the differences, Thai Lua beliefs that the rituals assisted them live happily and progressively. On the contrary, the Chinese Lua belief that these handed down rituals were the way to keep and prolong their culture, tradition. They thought these heritage should be handed down further so that the youngsters could study and utilize in their everyday life. Moreover, the rituals help promote the tourism and help with the better economic of the Lua ethnic.

Key words: Cross National Spirtual Cultures/ Tribal Lua

บทนำ

ชนกลุ่มน้อยของมณฑลยูนนานประเทศจีนมี 25 ชนชาติ เช่น จ้วง ฮุย แม้ว ทิเบต เข้าไปว่า น่าซี ตูหลง ลีซอ ปูลาง จัดว่าเป็นมณฑลที่มีความหลากหลายมากที่สุดของประเทศจีน (วารสารมณฑลยูนนาน, 2009) ซึ่งมณฑลชางหยวนนั้นเป็นมณฑลที่มีชนกลุ่มน้อยเผ่าลี้จะเป็นจำนวนมาก มณฑลหนึ่ง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของชนเผ่าลี้นี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีเลี้ยงผี ส่วนประเทศไทยในจังหวัดเชียงใหม่ อำเภอฮอดก็มีชนกลุ่มน้อยชนเผ่าลี้อาศัยอยู่ ซึ่งอพยพมาจากประเทศจีนถึงพม่าตอนใต้เดินทางมาเรื่อยๆ จนถึงทางเหนือของประเทศไทย ส่วนมากชนเผ่าลี้จะตั้งรกรากอยู่สองแห่งคือ พม่าและจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศไทย (เหอผิง, 2006) ชนเผ่าลี้ของประเทศไทยและชนเผ่าลี้ของประเทศพม่าและชนเผ่าลี้ของมณฑลยูนนานคือชนเผ่าเดียวกัน (เฉียว ตันหยาง, 1966) ชนเผ่าลี้จะอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูนและ

ลำปางทางเหนือของประเทศไทย (วารสารมณฑลยูนนาน, 2009) อีกทั้งชนเผ่าลี้จะชาวจีนและชนเผ่าลี้จะชาวไทยทั้งสองกลุ่มน่าจะมีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างแน่นอนในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการดำเนินชีวิต (หลงเยียน, 2013)

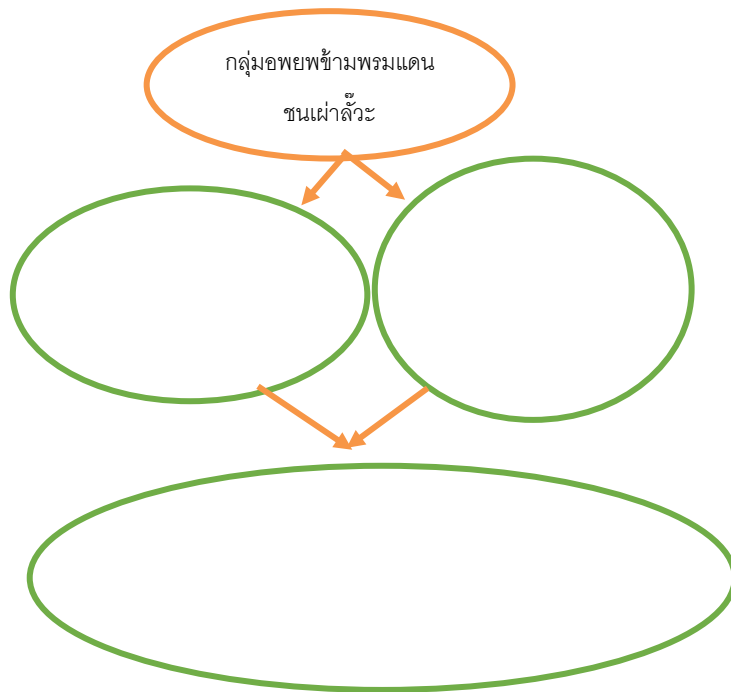
ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเพณีและการประกอบพิธีกรรมการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลี้จะชาวจีนและชนเผ่าลี้จะชาวไทย โดยคณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาความเป็นมา ความคิด การดำเนินพิธีกรรม และเข้าถึงความเกี่ยวข้องของชนเผ่าลี้จะชาวไทยและชนเผ่าลี้จะชาวจีนได้ดียิ่งขึ้น เข้าใจและรู้ถึงแนวคิดพื้นฐานของการประกอบพิธีกรรมเซ่นไหว้ผี จากการที่ได้เปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชาวจีนแล้วนั้น โดยจะศึกษาถึงสาเหตุของความเหมือน และความแตกต่างของประเพณีเซ่นไหว้ผี ชนกลุ่มน้อยล้านนาที่ไม่มีศาสนาแต่มีความเชื่อเรื่องดวงวิญญาณและภูติผี (สร้อยศรี อ่องสกุล, 2001)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มา รูปแบบการดำเนินพิธีการ ความสำคัญของประเพณีการเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะ อำเภอขางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน และชนเผ่าลัวะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบประเพณีการไหว้ผีของชนเผ่าลัวะ อำเภอขางหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน และชนเผ่าลัวะอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามและผสมผสานกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดและขั้นตอนของการวิจัย 3 ด้านดังต่อไปนี้ ด้านแรกการศึกษาวรรณกรรม และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (Document research)

โดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจถึงประวัติที่มาของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี นำเนื้อหาข้อมูลที่ได้เป็นหลักพื้นฐานและหาจุดใหม่นำมาศึกษาเพิ่มเติม พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับประเพณีการไหว้ผีอย่างละเอียด หลังจากนั้นนำเอาเนื้อหาที่ได้มาอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นด้านที่สองผู้วิจัยจะใช้วิธีการลงภาคสนามในสถานที่จริงเพื่อเก็บ

ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะเดินทางไปยังอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทยและเดินทางไปยังอำเภอหางยวน ประเทศจีนเพื่อเก็บข้อมูลและสำรวจในสถานที่จริง พร้อมทั้งเข้าร่วมประเพณีการเช่นไหว้ผีในทุกๆขั้นตอนด้วยตนเอง มีการถ่ายภาพ และบันทึกวิดีโอไว้เพื่อให้ง่ายต่อวิเคราะห์และการเปรียบเทียบ อีกทั้งผู้วิจัยยังใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาและวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ชาวเผ่าลัวะชาวจีน และชาวเผ่าลัวะชาวไทยกลุ่มละ 30 คนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและตรงตามความเป็นจริง ด้านที่สามผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบประเพณีการเช่นไหว้ผีของชนเผ่าลัวะชาวจีน และชนเผ่าลัวะชาวไทย เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของชนเผ่าทั้งสองกลุ่มนี้ หลังจากนั้นนำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาพิสูจน์และวิเคราะห์ถึงความเหมือนและความแตกต่างที่เกิดขึ้นของชนเผ่าทั้งสองกลุ่ม โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพิธีกรรมความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างกันของชนเผ่าลัวะมีดังนี้

1) **ความคล้ายคลึงกัน** ประกอบด้วย (1) ความคล้ายคลึงของพิธีกรรมเช่น มีวัตถุประสงค์เดียวกัน วัตถุประสงค์หลักของพิธีกรรมมี 2 ข้อ คือความเคารพต่อธรรมชาติและ ความเคารพบูชาบรรพบุรุษ โดยมีรายละเอียด

ดังนี้ **ความเคารพต่อธรรมชาติ** แต่ละครอบครัวมีความเชื่อในศาสนาดั้งเดิม สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ภูเขา แม่น้ำ สัตว์ พืชและอื่นๆ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีจิตวิญญาณ มนุษย์ในช่วงต้นรวมถึงชนกลุ่มน้อยหลายคนมีประสบการณ์ตามธรรมชาติในแบบการเคารพบูชาธรรมชาติ แต่มีการพัฒนาและมีความก้าวหน้าของสังคม บูรณาการของวัฒนธรรมข้ามชาติเพราะว่า ชนเผ่าลัวะ อาศัยอยู่ในเขตภูเขาทางตอนเหนือของประเทศไทย โดยมีความเชื่อว่าเป็นธรรมชาติมีภูติผีวิญญาณสิงสถิตอยู่ และคิดว่าสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต เทศกาลข้าวใหม่ของชาวลัวะเป็นพิธีการบูชาภูตผี เป็นการเคารพต่อวิญญาณ และเป็นวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังเชื่อในการดำรงอยู่ของธรรมชาติต่างๆและความเชื่อนี้ส่งผลต่อธัญพืชพรรณให้มีความอุดมสมบูรณ์ หากไปลบหลู่ผลผลิตในปีนั้น จะไม่ดีนอกจากนี้ ยังมี การบูชาวิญญาณ เพื่อแสดงความเคารพต่อวิญญาณและเชื่อว่าเป็นพิธีทั้งหมดควรจะต้องเกี่ยวข้องกับภูตผีวิญญาณ และเกรงว่า วิญญาณที่ให้ชีวิตจะนำความโชคร้ายมาสู่ครอบครัว **และความเคารพบูชาบรรพบุรุษ** ชาวลัวะที่อาศัยอยู่ในอำเภอหางยวนจะมีเทศกาลปีใหม่ เทศกาลตรุษจีนและเทศกาลสงกรานต์ เทศกาลตรุษจีนของชาวฮั่น เทศกาลสงกรานต์ของชาวไต แต่ที่มีความแตกต่างก็คือ ก่อนเริ่มกินข้าวในคืนปีใหม่ พวกเขาจะนำอาหารมาเช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษเทศกาลปีใหม่ของชาวลัวะจะเรียกว่า “woweiding” ภายในบ้านของชาวลัวะจะมีแท่นบูชาบรรพบุรุษ

ทุกเทศกาลชาวลีวจะมากำหนดนับหนึ่งครั้ง จุดฐปเทียน เช่นอาหารและผลไม้ ก่อนจะดื่มเหล้าชาวลีวจะเทลงพื้น เพื่อให้บรรพบุรุษก่อน แล้วค่อยให้แขกดื่ม เวลาแขกรับแก้วจะรับด้วยสองมือ และจะต้องดื่มให้หมดแก้ว ทุกเทศกาลสำคัญชาวลีวจะสวมมนต์บูชาเหล่า เพื่อบอกกล่าวผีบรรพบุรุษว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ และให้ผีบรรพบุรุษคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุข จากการสำรวจผู้วิจัย พบว่า การบูชาวิญญาณบรรพบุรุษก็คือการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษที่เก่าแก่สมัยโบราณ (2) ความหมายสัญลักษณ์ที่คล้ายคลึงกัน พิธีกรรมทางศาสนาดั้งเดิมคือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชนเผ่าของพวกเขา ขั้นตอนการเคารพบูชาจะมีของใช้ที่คล้ายคลึงกันและสิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือ วัวและไก่ และในพิธีกรรมจะต้องมีผู้สูงอายุ เข้าร่วมด้วย วัวจะเป็นสัตว์มงคลและก็เป็นสัตว์ที่มีคุณค่าทางทรัพย์สิน เมื่อมีพิธีกรรมใหญ่ๆจะต้องมีวัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทุกครั้ง ส่วนไก่จะเป็นอาหารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแขกที่มาร่วมพิธีกรรมเพราะไก่จะแสดงถึงความเคารพสูงสุด ดังนั้นความหมายสัญลักษณ์ของพิธีกรรมของชาวลีวจะจีนและชาวลีวจะไทยจะมีความคล้ายคลึงกัน ล้วนแต่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนเผ่าเพื่อเป็นการแสดงถึงความเคารพผู้สูงอายุเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่าตนเอง และอนุรักษ์ธรรมชาติ (3) หน้าที่ทางสังคมที่คล้ายคลึงกันพิธีกรรมนี้มีอยู่ในสังคมที่มีความสำคัญคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือประเทศจีนเพื่อให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลและสถานที่ได้ พิธีกรรมนี้เป็นสี่ส้นทาง

สังคมของชาวลีวจะจีนและชาวลีวจะไทย เพื่อดึงดูดผู้คนให้มาความสนใจวัฒนธรรมนี้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์นี้ไว้ สามารถให้ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการเข้าใจถึงกระบวนการในการพัฒนามรดกประเพณีพื้นบ้านว่ารวมอยู่ในวิถีชีวิตปัจจุบันได้อย่างไร ปัจจุบันนี้บางวัฒนธรรมมีการปรากฏอย่างต่อเนื่องอย่าง เช่น หลักสูตรชาติพันธุ์วิทยา สังคมวิทยาและคติชนวิทยา เป็นต้น และยังมีอีกสังคมการทำงานที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจซึ่งก็คือการประกอบพิธีของศาสนาดั้งเดิม เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน สามารถให้องค์กรมีส่วนร่วมในการพัฒนารักษาประเพณีนี้มากขึ้น จะนำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของท้องถิ่น

2) ความแตกต่างกันประกอบด้วย

(1) ด้านสิ่งของที่ใช้ในพิธีกรรมในกระบวนการประกอบพิธีกรรมของชาวลีวจะไทยค่อนข้างใส่ใจกับจำนวนและการเลือกสิ่งของที่นำมาประกอบพิธีกรรม เพราะจำนวนที่แตกต่างกันแสดงถึงความหมายของวัฒนธรรมที่ต่างกันด้วย ดังนั้นผู้วิจัย จึงบันทึกการบูชาผีต้นข้าวของชาวลีวจะไว้ในวิถีกรรม ผู้ดูแลจะบอกผู้วิจัยในเรื่องของจำนวนและลำดับของสิ่งของ และมุ่งเน้นภาพบรรยากาศกิจกรรมพิธีบูชาของชาวลีวจะอำเภอหางหวอนและในพิธีกรรมควรมีการเชื่อมโยงในกิจกรรมมักจะมีการเต้นที่มีความหมายต่างๆ งานรื่นเริงเฉลิมฉลองและจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การเรียกคืนสิ่งที่ควรมีในปี แสดงให้เห็นถึงความงามของธรรมชาติที่ผสมผสานกัน

กับธรรมชาติ (2) ด้านความแตกต่างของกระบวนการในพิธีกรรมเนื่องจากสองประเทศมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน โดยคนไทยเกือบทุกคนนั่งบนพื้น เข้าบ้านต้องถอดรองเท้า ที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้ยกสูงกระบวนการประกอบพิธีกรรมจะนั่งที่พื้น มีการค้ำบ ในการทำพิธีของชาวลี้จะประกอบพิธีที่บ้าน นอกจากลูกสาวเจ้าบ้านแล้วลูกสาวบ้านอื่นจะไม่สามารถขึ้นไปบนบ้านได้ เพราะจิตวิญญาณของพิธีอยู่ชั้นบน ในระหว่างที่อยู่ในห้องจิตวิญญาณออกมา นั่น นอกจากเจ้าบ้านแล้วคนอื่นจะไม่สามารถเข้าไปดูได้ แต่ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากเจ้าบ้านให้สามารถอยู่นอกประตูห้องเพื่อเก็บบันทึกข้อมูลทุกอย่างที่เกิดขึ้น กระบวนการพิธีกรรมทั้งหมดเต็มไปด้วยความลึกลับ ผู้วิจัยยังได้เข้าร่วม “เทศกาลข้าวใหม่” ของชาวลี้จะอำเภอซางหยวน ซึ่งล้วนแต่เป็นภาพของงานรื่นเริง “วิญญาณจิ๋ว” เป็นการเชื่อมโยงรูปแบบในการแสดง ทุกคนสามารถเข้าชมและถ่ายรูปได้ไม่มีข้อห้ามมากเกินไป เทศกาลข้าวใหม่ของชาวลี้จะผสมผสานองค์ประกอบที่ทันสมัยอย่างมาก ดังนั้น บอกได้ว่าชาวลี้จะไทยกับลี้จะจีนมีกระบวนการทางพิธีกรรมที่แตกต่างกัน และ

(3) ด้านรูปแบบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนที่แตกต่างกันชาวลี้จะไทยมีกิจกรรมทางพิธีกรรมสองแบบ แบบที่หนึ่งเป็นกิจกรรมทางพิธีกรรมของชาวบ้านแต่ละบ้าน แบบที่สองเป็นกิจกรรมทางพิธีกรรมที่ทั้งหมดหมู่บ้านทำร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบไหนคนในหมู่บ้านทั้งหมดต้องมีส่วนร่วม คนรุ่นก่อนสามารถให้คนในครอบครัวเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมคนรุ่นหลัง

จะต้องเป็นผู้ออกไปทั้งหมดหมู่บ้าน สำหรับวิถีที่ใช้ในพิธีจะต้องเป็นหัวหน้าผู้ดูแลพิธีกรรมเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด คนทั้งหมดหมู่บ้านจะให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนที่มีหน้าที่รับผิดชอบแล้วกระจายไปทุกครัวเรือน ชาวลี้จะอำเภอซางหยวน เน้นการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านในพิธีกรรมเป็นหลัก รัฐบาลและองค์กรที่สนับสนุนเป็นผู้รับผิดชอบด้านวัสดุอุปกรณ์ พิธีกรรมนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อมาสัมผัสประสบการณ์พื้นบ้านได้ไม่น้อย เป็นการรักษารูปแบบวัฒนธรรมพื้นบ้านพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวและธุรกิจ

ผลการวิเคราะห์สาเหตุของความสอดคล้องและความแตกต่างระหว่างพิธีกรรมมีดังนี้

1) สาเหตุของพิธีกรรมที่ยังมีอยู่ที่ยังเหมือนกันประกอบด้วย (1) ภูมิหลังทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เหมือนกัน มีบรรพบุรุษเดียวกันนำมาซึ่งความคล้ายคลึงกันของสรีระภาษา วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดียวกัน เป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการย้ายถิ่นฐานของชาวลี้จะไปยังประเทศพม่าและภาคเหนือของประเทศไทย หลังจากที่อยู่พม่าในพื้นที่นั้นๆแล้วได้เกิดการผสมผสานของวัฒนธรรมจนมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ชาวลี้จะจีนและชาวลี้จะไทยมีความเชื่อในศาสนาเดิม เช่น การบูชาธรรมชาติ มีความเชื่อว่ามีวิญญาณในธรรมชาติและจักรวาล และในปัจจุบันความหมายและเนื้อหาคำสอนศาสนาเดิมไม่มีแล้วเพราะว่าอยู่ในสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมือนกันจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แต่ว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติบนโลกนี้ล้วนมีเหมือนกัน เช่น ฟ้าผ่าฟ้าร้อง เป็นต้น ดังนั้น

รูปแบบและพิธีกรรมทางศาสนาตั้งเดิมของพวกเขาจึงมีความคล้ายคลึงกัน การใช้ชีวิตในสังคมจากรุ่นสู่รุ่นของพวกเขาจึงกลายมาเป็นวัฒนธรรมที่โดดเด่นในสังคมนักเรียนชาวอเมริกันนามว่า Ruth Benedict เคยเขียนว่า “ประวัติชีวิตของบุคคล ก่อนอื่นคือจะต้องปรับให้เข้ากับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นลงมา ตั้งแต่ครั้งแรกที่ลืมตาดูโลก ประเพณีได้สร้างประสบการณ์และพฤติกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไปแล้ว แต่เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เวลามีกิจกรรมต่างๆสามารถเข้าร่วมได้ ความเคยชินในวัฒนธรรมก็คือความเคยชินของเขา วัฒนธรรมอื่น ๆ ความเชื่อวัฒนธรรมก็คือความเชื่อของบุคคล ความเป็นไปไม่ได้ก็คือความเป็นไปไม่ได้ของบุคคล ดังนั้น ชาวลั้วะจีนและชาวลั้วะไทยจึงมีบรรพบุรุษที่คล้ายคลึงกัน วัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน(2) การใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน การใช้ชีวิตของชาวลั้วะจีนอาศัยอยู่บนภูเขาละว่า ชาวลั้วะอำเภอซางหยวนเป็นส่วนหนึ่งของชนเผ่าละว่า พวกเขาส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในภูเขาลึก มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีพืชและสัตว์ที่หลากหลาย การขึ้นเขาล่าสัตว์เป็นเรื่องปกติ ชาวลั้วะไทยอาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย มีประชากรน้อยและการสัญจรไม่สะดวก ชนเผ่าในภาคเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยเรียกว่า ชาวเขา พื้นที่ภูเขาทางตอนเหนือเป็นตัวเลือกแรกในการศึกษาชนเผ่า เพราะมีการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันโดยรวมค่อนข้างล้าหลัง

2) สาเหตุความแตกต่างของพิธีเช่นไหว้ผีของชนเผ่าลั้วะจีนและชนเผ่าลั้วะไทยประกอบด้วย (1) ปัจจัยภายในและภายนอกที่ทำให้วัฒนธรรมของชนเผ่าลั้วะชาวจีนและชนเผ่าลั้วะชาวไทยมีความแตกต่างกัน **ปัจจัยภายใน** ได้แก่ (1.1)ชนเผ่าลั้วะมีความเลื่อมใสทั้งศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์เนื่องจากประเพณีของชนเผ่าลั้วะโบราณได้รับการถ่ายทอดมาจากชาวไทยใหญ่ เช่น การจัดประเพณีการเซ่นไหว้ผีในแต่ละครั้งต้องฆ่าวัวเพื่อนำมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ครั้งละหลายสิบตัว และยังมีการช้ธัญญาหารอีกมากมาย จึงทำให้ชนเผ่าลั้วะแต่โบราณเกิดภาวะเงินและอาหารไม่พอใช้สอย จากนั้นมาศาสนาพุทธได้มีการสั่งสอนให้ประหยัด ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จึงมีการฆ่าสัตว์มาเซ่นไหว้น้อยลง ไม่นานชุมชนเผ่าลั้วะจึงได้หันมาเลื่อมใสนับถือในคำสอนของศาสนาพุทธมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบมาจากวัฒนธรรมทางตะวันตก ความเชื่อในเรื่องพระเยซู ศาสนาคริสต์ จึงทำให้ประเพณีเซ่นไหว้ผีของชนเผ่าลั้วะเลือนรางหายไป และเกิดการเปลี่ยนแปลงของประเพณีชนเผ่าลั้วะ (1.2)ชนเผ่าลั้วะได้รับเอาวัฒนธรรมของชนเผ่าไตและชนเผ่าฮั่นเข้ามา ชนเผ่าลั้วะได้รับผลกระทบมาจากวัฒนธรรมของชาวจีน ที่พิเศษกว่านั้นก็คือ ชาวอำเภอซางหยวนได้รับกระแสวัฒนธรรมมาจากชาวไต ทุกปีจะมีการจัดงานปีใหม่แบบจีนและมีงานประเพณีงานสงกรานต์แบบชาวไตด้วย ด้านวัฒนธรรมของชาวจีนเป็นวัฒนธรรมที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศจีนมันทำให้คุณภาพชีวิตของชาวลั้วะมีความร่ำรวยและพลั่งกำลัง จากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ

การค้า ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคต่างๆทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นมากมาย ทำให้ชนเผ่าลัวะส่วนหนึ่งเดินทางเข้ามาหาความเจริญในเมืองวัฒนธรรมที่ชาวเผ่าลัวะได้ซึมซับเอาไว้ ส่วนที่ไม่ดีนั้นก็นำทิ้งไป ชาวเผ่าลัวะยังได้รับเอาวัฒนธรรมของชาวไตและชาวฮั่นเข้ามา จึงทำให้ความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปมาก **ปัจจัยภายนอก** นโยบายของประเทศส่งผลกระทบต่อเขตชายหยวนในเขตชายหยวนเป็นเขตที่มีความหลากหลายทางชนชาติเป็นอย่างมาก วัยรุ่นส่วนใหญ่จะออกไปจากชุมชนของตนเองเพื่อไปทำงานที่อื่น ได้รับการศึกษาและได้รับการเปลี่ยนแปลงทางความคิดที่ล้ำสมัยไม่เชื่อเรื่องวิญญาณ ภูตผีปีศาจอีกต่อไป เริ่มมีความเชื่อเรื่องศาสนา ละทิ้งสิ่งก่อสร้างสมัยเก่าหันมาอยู่อาศัยในที่อยู่สมัยใหม่ ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การใช้ชีวิตของคนชนเผ่าลัวะเปลี่ยนไปราวกับเป็นคนชนชาติอื่น นานวันเข้าประเพณีการเช่นไหว้ผีแบบโบราณก็เปลี่ยนแปลงไป

สรุป

1. รูปแบบของการดำเนินพิธีการของชนเผ่าลัวะ อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย มีการประกอบพิธีกรรมในห้องดินเป็นเวลาสามวันแต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลัวะจะต้องเข้าร่วม โดยในพิธีดังกล่าว พิธีจะเริ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงเช้า จะมีการฆ่าไก่แล้วนำไปต้มเพื่อเตรียมไปใช้ในพิธี และยังมีเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสวย ขนุนเป็นต้น นำสิ่งของเหล่านี้ไปใส่ในตะกร้า และยังมีจิ้งจิว ถังเหล้า และเสื้อเป็นต้น รวมถึงยังต้องเตรียมของให้หมอผีอีก

คนละหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสาร ซึ่งเป็นต้น เมื่อเตรียมเรียบร้อยแล้วจึงเดินทางไปยังสถานที่ที่จัดพิธีกรรมในหมู่บ้าน เมื่อถึงสถานที่นั้นแล้วก็ผูกวัวไว้ที่ไต้ต้นไม้ใหญ่แล้วปูเสื่อ หลังจากนั้นหมอผีเริ่มทำพิธี โดยการเดินรอบพิธีสี่รอบสองครั้ง รอบสุดท้ายเข้าไปนั่งในเสื่อ ส่วนชนเผ่าลัวะ อำเภอชายหยวน มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ดำเนินการโดยรัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้เป็นงานเทศกาล โดยจัดที่หมู่บ้านเสี่ยวเจิง เป็นระยะเวลาสามวัน แต่จะมีการทำพิธีแค่วันเดียว ซึ่งภายในงานนั้นชาวลัวะไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมทุกคนก็ได้ ซึ่งในพิธีนั้นมีหมอผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยมีการเชิญผีเข้ามาในบ้าน และมีการร้องเพลงในนา รวมถึงการเกี่ยวข้าวหนึ่งกำ หลังจากนั้นนำมาประกอบในพิธีกรรมและในพิธีกรรมนั้นหมอผีจะเป็นผู้คุมไก่ไว้ ส่วนชาวลัวะก็จะเต้นรำกัน นอกจากนี้ในเทศกาลยังมีการแข่งขันตำข้าวอีกด้วย

2. ผลการเปรียบเทียบวิเคราะห์หาสาเหตุถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของชนเผ่าลัวะทั้งสองกลุ่ม พบว่าถึงแม้ทั้งสองชนเผ่านี้มีพิธีกรรมและขั้นตอนการเช่นไหว้ผีจะมีความคล้ายคลึงกันและมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ เช่นส่วนที่คล้ายคลึงกันได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นชนเผ่าลัวะที่เหมือนกัน และส่วนความแตกต่าง ประเทศไทยมีความเชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิตของคนชนเผ่าลัวะมีความสุขและเจริญก้าวหน้า แต่ประเทศจีนถือว่าพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานี้เป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งจะต้อง

รักษาเอาไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาแล้วนำแนวทางนี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังเป็น การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลทำให้ เศรษฐกิจของชนเผ่าดีขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าไทยและจีนมีความเชื่อที่เกี่ยวกับประเพณีเลี้ยงผีของชนเผ่า ลีวมาแต่โบราณที่เหมือนกัน แต่มีรูปแบบทาง พิธีกรรมที่แตกต่างกัน โดย ในส่วนที่คล้ายคลึง กัน ได้แก่ มีความเคารพต่อธรรมชาติ การบูชา บรรพบุรุษ และพิธีกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็น ชนเผ่าลีวที่เหมือนกัน และประเทศไทยมีความ เชื่อว่าการดำเนินพิธีกรรมดังกล่าวจะทำให้ชีวิต มีความสงบสุขและเจริญก้าวหน้า ส่วนประเทศ จีนถือว่าพิธีกรรมที่สืบทอดกันมานี้เพื่อเป็นการ รักษาวัฒนธรรมและส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ของประเทศ

ทั้งนี้รูปแบบของการดำเนินพิธีการของ ไทยและจีนมีความแตกต่างกัน โดยที่ ประเทศไทยมีการประกอบพิธีกรรมในห้องดิน เป็นเวลาสามวันแต่ละวันทุกคนที่เป็นชนเผ่าลีว จะต้องเข้าร่วม โดยในพิธีดังกล่าว พิธีจะเริ่มขึ้น ตั้งแต่ช่วงเช้า จะมีการฆ่าไก่แล้วนำไปต้มเพื่อ เตรียมไปใช้ในพิธี และยังมีเกลือ ขนมหวาน เปลือกส้ม พริก น้ำตาล ข้าวสอย ขนุนเป็นต้น นำ สิ่งของเหล่านี้ไปใส่ในตระกร้า และยังมีจิ้งจิว ถึง เหล้า และเสื่อ เป็นต้น รวมถึงยังต้องเตรียมของ ให้หมอผีอีกคนละหนึ่งชุด คือ บุหรี่ ขนมหวาน ดอกไม้ เปลือกส้ม ข้าวสาร ขิงเป็นต้น เมื่อเตรียม เรียบร้อยแล้วจึงเดินทางไปยังสถานที่ที่จัด

พิธีกรรมในหมู่บ้าน เมื่อถึงสถานที่นั้นแล้วก็ผูก จ้วไว้ที่ได้ต้นไม้ใหญ่ แล้วปูเสื่อ หลังจากนั้น หมอผีเริ่มทำพิธี โดยการเดินรอบพิธีสี่รอบสอง ครั้ง รอบสุดท้ายเข้าไปนั่งในเสื่อ ส่วนชนเผ่าลีว ชาวจีน รัฐบาลจีนได้จัดประเพณีเลี้ยงผีนี้เป็น งานเทศกาลโดยจัดที่หมู่บ้านเสี่ยวเจียง เป็นระยะ เวลาสามวัน แต่จะมีการทำพิธีแค่วันเดียว ซึ่ง ภายในงานนั้นชาวลีวไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมทุก คนก็ได้ ซึ่งในพิธีนั้นมีหมอผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม โดยมีการเชิญผีเข้ามาในบ้าน และมีการร้อง เพลงในนา รวมถึงการเกี่ยวข้าวหนึ่งกำ หลังจาก นั้นนำมาประกอบในพิธีกรรมและในพิธีกรรมนั้น หมอผีจะเป็นผู้อุ้มไก่ไว้ ส่วนชาวลีวก็จะเดินรำ กัน นอกจากนี้ในเทศกาลยังมีการแข่งขันดำข้าว อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำวิจัยในเชิงการเปรียบเทียบ พิธีกรรมที่มีความคล้ายคลึงกันของกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่น
2. อื่นๆควรนำวิธีการในวัฒนธรรมท้องถิ่นไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของชุมชนตนเอง
3. รัฐบาลไทยควรให้การสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมโดยการจัดเป็น เทศกาลเพื่อส่งเสริมทางเศรษฐกิจของประเทศ

บรรณานุกรม

กาวหงษ์. (2543). ศึกษาการฆ่าวัวและความหมายของวัฒนธรรมของชนเผ่าลีว, พิมพ์ครั้งที่ 4. หลินช้าง. วารสาร วัฒนธรรมชนเผ่าลีว.

แก้วล้อย. (2552). ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกอง
ไม้ของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. คุณหมิง.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยูนิเวอร์ซิตี.
จางเยว. (2547). ศึกษาหมู่บ้านของชนชาติพันธุ์
จีน. พิมพ์ครั้งที่ 1. คุณหมิง. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยยูนิเวอร์ซิตี.
เจียงหลินเหยียน. (2550). ศึกษาประเพณีงานศพ
ของชนเผ่าลัวะที่ฉางหยวน. พิมพ์ครั้งที่ 1.
คุณหมิง. มหาวิทยาลัยยูนิเวอร์ซิตี.
บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2547). 30ชาติในเชียงราย.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์สยาม.
บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2545). ชาวเขาในไทย. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
เจ้าหญิงซิ่ง. (2555). วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ข้าม
ชาติในพม่าและไทย. วารสารยูซี
วิทยาลัยครู, (9):9

หยางเป่าคัง. (2548). ศึกษาการนับถือตัวของชน
เผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. หลินซาง. วารสาร
วิทยาลัยหลินซางศึกษา.
หลงเหยียน. (2556). ศึกษาวัฒนธรรมตัวของ
ชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปักกิ่ง.
มหาวิทยาลัยจงหยางหมินจู่.
หวางจวน. (2545). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ
คติชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปักกิ่ง. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยปักกิ่ง.
ผิง เจียง, เว่ยหลิง. (2555). การศึกษาการ
เปลี่ยนแปลงพิธีฆ่าวัวยุคปัจจุบัน.
วารสารงานวิจัยกีฬาประจำชาติ, (5):3
ฮวงกวางเจี้ยน. (2552). ศึกษาลักษณะสมัยใหม่
ของชนเผ่าลัวะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. ฮาร์บิน.
วารสารวิทยาลัยฮาร์บิน.